Lietas arhīva Nr. CA-1257-20/5
ECLI:LV:RAT:2020:1109.C32251417.13.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2020. gada 9. novembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Ligita Gavare
tiesneses Olita Blūmfelde un Agnese Veita
ar tiesas sēžu sekretāri Daci Indāni,
piedaloties prasītājam /pers. A/ un viņa pārstāvim zvērināta advokāta palīgam Tomam Bordānam,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ un /pers. C/ par zaudējumu atlīdzināšanu un morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 22. jūnija aizmugurisko spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2017.gada 3.oktobrī prasītājs /pers. A/ cēla tiesā prasību (ar 2017. gada 18. oktobra papildinājumiem) pret atbildētājiem /pers. B/ (iepriekš – Kozlovska) un /pers. C/ par zaudējumu un morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu.

Pamatojoties uz Civillikuma 181., 1635., 2347. pantu, prasītājs lūdzis piedzīt no atbildētājas /pers. B/ par labu prasītājam kompensāciju par morālo kaitējumu 500 *euro*, no atbildētāja /pers. C/ par labu prasītājam morālā kaitējuma kompensāciju 3500 *euro* un atlīdzību par mantiskajiem zaudējumiem 414,96 *euro*.

[1.1] Prasība pret /pers. B/ ir pamatota ar šādiem apstākļiem.

Prasītājam un /pers. B/ ir kopīgs dēls /pers. D/, dzimis /dzimšanas datums/.

Prasītāja tiesības īstenot saskarsmes tiesības ar dēlu izmantošanas kārtība noteikta ar Rēzeknes tiesas 2017. gada 18. maija lēmumu un 2017. gada 3. oktobra spriedumu civillietā Nr. C26265816 /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšanu, ar kuru nospriests uzlikt atbildētājai par pienākumu atļaut prasītājam satikties ar dēlu katru otro nedēļas nogali sestdienā un/vai svētdienā divas stundas atbildētājas klātbūtnē, iepriekš saskaņojot laiku un vietu.

Atbildētāja ir ierobežojusi viņa tiesības tikties ar dēlu un sniegusi tiesai nepatiesas ziņas. Tas ir konstatēts arī 2017. gada 17. februārī, kad zvērināta tiesu izpildītāja Kristīne Priedniece sastādījusi aktu izpildu lietā Nr.166/070/2017, kurā konstatēts, ka norādītajā adresē plkst.18.00 neviens nav sastopams, nav zināms /pers. B/, kā arī bērna /pers. D/ neierašanās iemesli; tēvam netiek nodrošināta saskarsme ar dēlu.

2017. gada 3. oktobrī civillietā Nr.C26265816 pieņemts spriedums un izdots izpildu raksts, ar kuru prasītājam ir piešķirtas tiesības īstenot saskarsmi ar savu dēlu šādā kārtībā: "pirmos trīs mēnešus no sprieduma spēkā stāšanās dienas katrā otrajā nedēļas nogalē sestdienā un svētdienā no plkst.10.00 līdz plkst.18.00, paņemot bērnu no mātes dzīvesvietas /adrese/". Tiesas nolēmums daļā par saskarsmes tiesībām stājies spēkā 2017.gada 3.oktobrī, un atbildētājai ir ticis nosūtīts 2017. gada 12. oktobra paziņojums par pienākumu izpildīt nolēmumu.

Atbildētājas/pers. B/ tiešās prettiesiskās darbības ir izpaudušās kā prasītāja bērna fiziska aizvešana projām no prasītāja, neinformējot viņu par viņa dēla atrašanās vietu. Atbildētāja veikusi prettiesisku rīcību, nepildot tiesas 2017. gada 13. janvāra un 2017. gada 18. maija tiesas lēmumu, ar kuriem uzlikts pienākums nodrošināt prasītājam tiesības īstenot saskarsmi ar savu dēlu. Šādā veidā atbildētāja ir radījusi morālus pārdzīvojumus prasītājam, jo viņš nav varējis satikt savu dēlu un juties bezpalīdzīgs. Prasītājs ir arī izjutis bailes, ka vairs nevarēs satikt savu dēlu, un nedrošības sajūtu, ka viņa divgadīgais dēls atsvešināsies un vairs nepazīs savu tēvu. Tāpat atbildētājas rīcība, publiski tiesai paužot nepatiesas ziņas par prasītāju, ir radījušas psiholoģiskus pārdzīvojumus. Atbildētājas rīcības rezultātā kopumā radītos pārdzīvojumus prasītājs novērtē 500 *euro* apmērā.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 22. jūnija spriedumu prasība noraidīta.

[2.2] Rēzeknes tiesa 2017. gada 18. maija lēmumā noteikusi prasītājam pagaidu saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību ar dēlu /pers. D/, uzliekot par pienākumu bērna mātei /pers. B/ atļaut prasītājam satikties ar bērnu šādā kārtībā: no lēmuma pieņemšanas dienas katrā otrajā nedēļas nogalē sestdienā un/vai svētdienā bērna tēvs var satikties ar dēlu divas stundas dienā, bērna mātes klātbūtnē, jebkurā bērna vecumam piemērotā sabiedriskā vietā pēc mātes izvēles, uzliekot par pienākumu mātei saskaņot ar tēvu tikšanās vietu, laiku, ne vēlāk kā divas dienas iepriekš.

No Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Saulkrastu iecirkņa 2017. gada 25. aprīļa lēmuma Nr. 249 par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu kopija izriet, ka prasītājs 2017. gada 15. februārī vērsies policijā ar iesniegumu par to, ka /pers. B/ nepilda Rēzeknes tiesas 2017. gada 13. janvāra lēmumu. Minētajā lēmumā atzīts, ka atbildētāja nav ļaunprātīgi nepildījusi tiesas nolēmumu un nav pamata kriminālprocesa uzsākšanai. Tāpat lēmumā norādīts, ka /pers. B/ ir vērsusies tiesā ar prasību par saskarsmes tiesību noteikšanu un pagaidu aizsardzību pret vardarbību no /pers. A/ puses.

Ar Rēzeknes tiesas 2017. gada 3. oktobra spriedumu daļā par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību noteikts, ka bērna tēvam /pers. A/ ir tiesības tikties ar bērnu /pers. D/, kā arī bērna mātei /pers. B/ uzlikts pienākums atļaut tēvam satikties ar savu bērnu šādā kārtībā: pirmos trīs mēnešus no sprieduma spēkā stāšanās dienas katrā otrajā nedēļas nogalē sestdienā un svētdienā no plkst.10.00 līdz plkst.18.00, paņemot bērnu no mātes dzīvesvietas /adrese/, un katru vakaru nogādājot bērnu atpakaļ pie mātes, bez nakšņošanas tēva dzīvesvietā; nākamos trīs mēnešus – katrā otrajā nedēļas nogalē no sestdienas plkst.10.00 līdz svētdienas plkst.18.00, paņemot bērnu no mātes dzīvesvietas un nogādājot atpakaļ; turpmāk saskarsmi noteikt katrā otrajā nedēļas nogalē no piektdienas plkst.10.00 līdz svētdienas plkst.18.00, paņemot bērnu no mātes dzīvesvietas, un nogādājot atpakaļ; saskarsmes tiesības izmantošanas ar bērnu laiks un kārtība var tikt mainīta, pusē labprātīgi par to vienojoties, noteikts, ka spriedums daļā par saskarsmes tiesību noteikšanu izpildāms nekavējoties. Sprieduma piespiedu izpildei ir izsniegts izpildraksts.

[2.3] Prasītājs iesniedzis tiesai arī zvērinātas tiesu izpildītāja Jāņa Jonas sastādītu 2017. gada 28. oktobra un 2017. gada 11. novembra aktu kopijas, kas apstiprina, ka /pers. B/ nepilda saskaņā ar Rēzeknes tiesas 2017. gada 3. oktobra spriedumu izsniegto izpildu rakstu par saskarsmi.

Ar Rēzeknes tiesas tiesneses 2018. gada 9. janvāra lēmumu nolemts apmierināt zvērināta tiesu izpildītāja Jāņa Jonas pieteikumu par nolēmuma neizpildi, uzliekot /pers. B/ naudas sodu 100 *euro*.

[2.3.1] Prasītājs cēlis prasību tiesā 2017. gada 3. oktobrī, to papildinājis 2017. gada 18. oktobrī un 2017. gada 15. novembrī, tas ir, pirms stājies spēkā galīgais nolēmums civillietā /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšanu.

Rēzeknes tiesas 2017. gada 3. oktobra spriedums, ar kura neizpildi prasītājs cita starpā pamatojis prasību, ir ticis pārsūdzēts apelācijas kārtībā un ar Latgales apgabaltiesas 2017. gada 11. decembra spriedumu /pers. A/ prasība apmierināta daļēji, taisot jaunu spriedumu par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšanu. Latgales apgabaltiesas spriedums stājies spēkā 2018. gada 18. janvārī.

[2.3.2] Atbildētājai ir pienākums izpildīt spēkā esošus tiesas nolēmumus par saskarsmes tiesību izmantošanu arī laikā līdz galīgā nolēmuma spēkā stāšanās brīdim, taču jautājumu par to, vai atbildētāja apzināti un prettiesiski nav pildījusi nolēmumus laikā līdz galīgā strīda izšķiršanai, kā arī atbildētājas rīcību un attieksmi pret prasītāju, sniedzot ziņas par prasītāju tiesai, kura izskatījusi prasību par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšanu, nav iespējams izvērtēt citā civillietā, pilnībā atrauti no civillietā par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšanu iegūto ziņu un pierādījumu kopuma, balstoties vien uz atsevišķiem vienas puses iesniegtiem pierādījumiem, kas attiecas uz otras puses rīcību citā tiesvedībā.

Visas atbildētājas darbības, par kurām celta prasība tiesā, ir attiecināmas uz laiku līdz galīgai strīda izšķiršanai, arī pati prasība celta tiesā laikā, kad starp pusēm notikusi aktīva tiesvedība par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšanu.

Prasītājs ir realizējis savu tiesību aizsardzību, vēršoties tiesā ar prasību par saskarsmes tiesības izmantošanas kārtības noteikšanu. Savukārt pušu rīcība šāda strīda izskatīšanā, procesuālo tiesību izmantošanas veids un godprātīgums, procesuālo dokumentu saturs ir vērtējams lietas par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšanu ietvaros, tiesa strīdu ir izšķīrusi 2017. gada 11. decembrī, taisot galīgo nolēmumu lietā.

[2.3.3] Civilprocesa likumā ir noteikta kārtība tiesas nolēmumu par saskarsmes tiesību izmantošanu piespiedu izpildei, kā arī pamats un kārtība parādnieka saukšanai pie atbildības par tiesas nolēmuma neizpildi, un to mērķis ir gan nodrošināt piedzinēja saskarsmi ar bērnu, gan saukt pie atbildības parādnieku par nolēmuma neizpildi.

Attiecībā par notikumiem 2017. gada 24. jūnijā un 2017. gada 14. oktobrī tiesa secinājusi, ka minētajos datumos nav veiktas nolēmumu piespiedu izpildes darbības, līdz ar to nav iespējams pārliecināties, vai prasītāja rīcība, vēloties izmantot saskarsmes tiesību šajos datumos, precīzi atbilda tiesas nolēmumā noteiktajam.

Turklāt no notikumu apraksta secināms, ka minētajos datumos, prasītājam ierodoties adresē /adrese/, notika konflikts starp prasītāju un vīrieti, kurš atradās minētajā adresē, un šis konflikts bija arī šķērslis saskarsmes realizēšanai, taču nav konstatējams, ka konfliktā būtu bijusi iesaistīta arī atbildētāja. Līdz ar to prasītāja apgalvojums, ka viņa rīkojusies saskaņoti ar otru atbildētāju, cenšoties iebiedēt prasītāju ar draudu un fiziska spēka palīdzību, vērtējams kritiski, jo balstās uz prasītāja pieņēmumu par rīcības saskaņotību un /pers. B/ lomu miesas bojājumu nodarīšanā prasītājam.

[2.3.4] Lai atzītu, ka atbildētāja ir rīkojusies prettiesiski un ar savu rīcību radījusi morālu kaitējumu prasītājam, nenodrošinot viņam saskarsmes tiesības prasībā norādītajos laikos, tiesai šajā lietā būtu nepieciešams konstatēt, ka, pirmkārt, prasītājs nešaubīgi bija tiesīgs īstenot saskarsmi ar dēlu tieši norādītajā laikā (nevis citā dienā vai laikā) un veidā un atbildētāja to liedza prettiesiski, bez attaisnojoša iemesla, taču šādu secinājumu nav iespējams izdarīt, balstoties uz lietā esošajiem pierādījumiem.

Tiesa secinājusi, ka tāpat nav iegūti pierādījumi par prettiesisku saskarsmes liegšanu 2017. gada 3. februārī, 17. februārī un 2017. gada 16., 17. septembrī. Savukārt par tiesas nolēmuma neizpildi 2017. gada 28. oktobrī un 11. novembrī /pers. B/ ir saukta pie atbildības un ar Rēzeknes tiesas 2018. gada 9. janvāra lēmumu atbildētājai uzlikts naudas sods 100 *euro*, līdz ar to ir veikti pasākumi, kuru pamatmērķis ir novērst pārkāpumu un turpmāk atturēt personu no šādas rīcības, tas ir, nodrošināt mērķu sasniegšanu, ar kādu prasītājs pamatojis atlīdzības nepieciešamību.

Morālā kaitējuma atlīdzības pamatmērķis ir novērst aizskārumu, sniedzot samērīgu un taisnīgu atlīdzinājumu cietušai personai, līdz ar to primāri ir jākonstatē, ka personai ir nodarīts morāls kaitējums.

Ievērojot prasītāja norādīto pamatojumu /pers. B/ prettiesiskai rīcībai pret prasītāju un to, ka kaitējums nav iestājies atbildētājas izdarīta noziedzīga nodarījuma rezultātā, prasītājam morālā kaitējuma esamība ir jāpierāda, taču šādi pierādījumi nav iegūti.

[3] Par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 22. jūnija spriedumu prasītājs iesniedzis apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu pilnā apmērā.

Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[3.1] Prasītāja ieskatā nav pamata uzskatīt, ka visi jautājumi, kas saistīti ar saskarsmes tiesību izmantošanas kartību izlemti ar Latgales apgabaltiesas 2017. gada 11. decembra spriedumu civillietā Nr. C26265816. Viņam ir tiesības saņemt morālo kaitējumu, jo atbildētāja liedz viņam tikties ar dēlu un nepilda spriedumu.

Lai gan morālā kaitējuma atlīdzināšanas pamatā šajā lietā ir /pers. B/ rīcība strīdā par saskarsmes tiesību izmantošanas noteikšanu, tās tomēr ir divas dažādas civillietu kategorijas ar atšķirīgiem pamatiem un priekšmetu.

Civilprocesa likuma 29. nodaļa neparedz šādas tiesvedības ietvaros izlemt prasījumu par pagaidu noregulējuma nepildīšanas rezultātā vienam no vecākiem nodarītā morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Prasītāja ieskatā tiesa ir atteikusies pēc būtības skatīt prasītāja prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu saistībā ar aizliegumu satikt savu dēlu. Minētais ir pretrunā Civilprocesa likuma 1. panta otrajai daļai un Satversmes 92. pantā garantētajām tiesībām uz tiesu un nav arī ievērots Civillikuma 1635. pants.

[3.2] Prasītājs norādījis, ka liegums satikt savu dēlu viņam kā tēvam rada garīgas ciešanas un pārdzīvojumus, un tātad – morālo kaitējumu, saskaņā ar Civillikuma 1635. pantu. It īpaši jāņem vērā, ka konkrētajā gadījumā abi atbildētāji ir lieguši prasītāja saskarsmi ar dēlu atkārtoti, pielietojot vardarbību un izsakot draudus. Tāpat prasītājam ir bailes, ka ilgstošas saskarsmes tiesību nerealizēšanas gadījumā bērns viņu kā vecāku vairāk nepazīs, atsvešināsies un, iespējams, pat nevēlēsies redzēt. Šādā situācijā panika, bailes un satraukums ir neizbēgami.

Prasītājs norāda, ka viņa norādītos apstākļus apstiprina zvērināta tiesu izpildītāja sastādītie akti par tiesas nolēmuma neizpildi un tas, ka tiesa ir piemērojusi naudas sodu 100 *euro* par tiesas nolēmuma neizpildi. Taču tas nemazina prasītājam nodarītās ciešanas.

[3.4] Tiesa pierādījumus novērtējusi par labu atbildētājiem, lai gan iztrūkst viņu iebildumu uz prasību.

Atbildētāju puse, ne vien nav sniegusi jebkādus pierādījumus, bet pat nav sniegusi iebildumus, līdz ar to nav iespējams konstatēt pierādījumu pārsvaru par labu atbildētājiem. Civilprocesa likums pasīvu vienas puses izturēšanos procesā tulko par sliktu šai pusei, kas saskan ar sacīkstes principu.

[4] Atbildētāji/pers. B/ un /pers. C/ iesnieguši paskaidrojumus par apelācijas sūdzību, norādot, ka prasītāja apelācijas sūdzība un prasība ir nepamatotas un noraidāmas.

[5] Izskatot lietu apelācijas instancē, ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019. gada 25. marta spriedumu prasība daļēji apmierināta. Nospriests piedzīt no /pers. C/ par labu /pers. A/ atlīdzību par morālo kaitējumu 800 *euro*. Piedzīt no /pers. C/ valsts ienākumos valsts nodevu 86,17 *euro*. Piedzīt no /pers. C/ valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,16 *euro*.

[6] Ar Senāta Civillietu departamenta 2020. gada 11. februāra spriedumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019. gada 25. marta spriedumu daļā, ar kuru noraidīta /pers. A/ prasība pret /pers. B/ par morālā kaitējuma atlīdzības 500 *euro* piedziņu atcelts un lieta šajā daļā nodota

jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Spriedums daļā, ar kuru nospriests piedzīt no /pers. C/ par labu /pers. A/ atlīdzību par morālo kaitējumu 800 *euro*, stājies spēkā.

[7] Tiesas sēdē prasītāja pilnvarotais pārstāvis zvērināta advokāta palīgs Toms Bordāns prasību un apelācijas sūdzību daļā par morālā kaitējuma 500 *euro* piedziņu no /pers. B/ uzturēja uz norādītiem argumentiem un paskaidrojumiem Civilprocesa likuma 166. panta kārtībā.

Atbildētāja/pers. B/ tiesā neieradās, nepaziņojot neierašanās iemeslus. Par lietas izskatīšanas laiku un vietu atbildētājai pienācīgā kārtā paziņots Civilprocesa 56. panta kārtībā, tāpēc Civillietu tiesas kolēģija atzīst par iespējamu izskatīt lietu bez atbildētājas klātbūtnes.

Motīvu daļa

[8] Noklausījusies prasītāja pārstāvja paskaidrojumus, pārbaudījusi lietas materiālus, noklausījusies zvērināta advokāta palīga Toma Bordāna viedokli, ka prasība pamatota un apmierināma, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība ir pamatota un daļēji apmierināma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426. panta pirmo daļu un 430. panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, un fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas instances tiesā.

[9] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019. gada 25. marta spriedums daļā, ar kuru nospriests piedzīt no /pers. C/ par labu /pers. A/ atlīdzību par morālo kaitējumu 800 *euro* un no /pers. C/ valsts ienākumos piedzīt tiesas izdevumus – valsts nodevu 86,17 *euro* un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,16 *euro*, stājies spēkā.

Apelācijas instances tiesā atkārtoti vērtējama /pers. A/ prasība pret /pers. B/ par morālā kaitējuma atlīdzības 500 *euro* piedziņu, jo ar Senāta Civillietu departamenta 2020. gada 11. februāra spriedumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019. gada 25. marta spriedumu minētajā daļā atcelts.

[10] Starp pusēm nepastāv strīds par to, ka /pers. D/, dzimis /dzimšanas datums/, ir prasītāja /pers. A/ un atbildētājas /pers. B/ kopīgais dēls. Dēls dzīvo kopā ar māti un viņas dzīvesbiedru atbildētāju /pers. C/, tēvam ir noteiktas saskarsmes tiesības ar dēlu. Tāpat lietā nav strīda par faktu, ka bērnam ir veselības problēmas – iedzimta piektās pakāpes vājdzirdība, bērns lieto dzirdes aparātu.

[11] Lai varētu apmierināt prasību par morālo kaitējumu Civillikuma 1635. panta izpratnē, ir nepieciešams konstatēt, neatļautu darbību, ar šo neatļauto darbību aizskartu cietušās personas nemantisko tiesību (piemēram, kādu no cilvēka pamattiesībām) vai nemantisko labumu (piemēram, veselību, reputāciju). Morālais kaitējums ir aizskāruma negatīvās sekas.

Kā to norādījis Senāts savā 2020. gada 11. februāra spriedumā un kura likuma tulkojums atbilstoši Civilprocesa likuma 476. panta pirmajai daļai, kas izteikts kasācijas instances spriedumā ir obligāts tiesai, kas šo lietu izskata no jauna, tad atbilstoši Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 24. panta trešajā daļā nepārprotami ir atzītas katra bērna tiesības uzturēt kontaktus ar abiem vecākiem. Šīs normas formulējumā precizēts saskarsmes tiesības saturs, jo īpaši saskarsmes nozīme, proti, tai jābūt regulārai, jāļauj izveidot personiskas attiecības un jābūt tiešai.

Saskarsmes tiesība ir viena no cilvēktiesībām, un tās izpausme Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē tiek apskatīta kā tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kas garantēta Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantā.

[12] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka ar spriedumu noteiktās saskarsmes tiesības liegšanu atbildētāja /pers. B/ ir veikusi tiesību aizskārumu – rīkojusies prettiesiski, un cietušajam /pers. A/ ir tiesība prasīt morālā kaitējuma atlīdzināšanu, pierādot, ka kaitējumam sasniedzis nopietnības slieksni. Par to liecina tādi kritēriji, kā, piemēram, ilgums, sistemātiskums, sekas (tostarp atsvešināšanās). Būtisks ir arī apstāklis, vai tiesību aizskārumam ir objektīvs pamatojums.

[12.1] Apelācijas instances tiesa atzīst, ka prettiesiskās darbības no atbildētājas puses ir izpaudušās kā /pers. A/ bērna /pers. D/ fiziska aizvešana projām no prasītāja, neinformējot viņu par dēla atrašanās vietu. Atbildētāja tāpat ir veikusi prettiesisku rīcību, nepildot 2017. gada 13. janvāra un 2017. gada 18. maija tiesas lēmumu, ar kuriem uzlikts pienākums nodrošināt /pers. A/ tiesības īstenot saskarsmi ar savu dēlu.

Atbildētāja 2017. gada 3. februārī, 2017. gada 17. februārī, 2017. gada 24. jūnijā un 2017. gada 16. un 17. septembrī prettiesiski izvairījās nodrošināt /pers. A/ saskarsmes tiesības ar savu dēlu.

[12.1.1] Kā redzams prasības pamatā ir sniegtas ziņas ar faktiem, ka /pers. B/ 2016. gada 29. oktobrī aizvedusi prom /pers. A/ dēlu /pers. D/, sākot liegt prasītājam saskarsmi ar viņa dēlu. Prasības pamatu veido fakti par to, ka sistemātiska un ilgstoša saskarsmes tiesību liegšana /pers. A/ ir turpinājusies līdz 2017. gada 11. novembrim. Tādējādi prasītājam ir sistemātiski liegta saskarsme ilgāk par gadu. Arī šobrīd prasītājam saskarsme netiek nodrošināta spriedumā civillietā Nr. C26265816 par saskarsmes tiesību noteikšanu noteiktajā apjomā, to apstiprina 2020. gada 4. septembra tiesu izpildītāja sastādītais akts (*lietas 2. sējuma 7. lapa*), ka atbildētāja turpina nepildīt saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību.

[12.1.2] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājs pierādījis savas prasības pamatojumu arī ar 2017. gada 25. aprīļa Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Saulkrastu iecirkņa Kārtības policijas nodaļas inspektores L. Ieviņas-Silgales lēmumu Nr. 249 par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu, kurā ir atreferēti atbildētājas paskaidrojumi, kuros viņa atzīst, ka liegusi saskarsmi prasītājam 2017. gada 3. februārī.

[12.1.3] Tāpat Rēzeknes tiesa 2017. gada 18. maija lēmumā konstatējusi prejudiciālu faktu civillietā Nr. C26265816, secinot, ka prasītājs centies labprātīgi vienoties par saskarsmes tiesību izmantošanu ar dēlu, tomēr atbildētāja veic dažādas apzinātas darbības nolūkā liegt šo saskarsmi.

[12.1.4] Par saskarsmes tiesību liegšanu 2017. gada 17. februārī ir ticis sastādīts zvērinātas tiesu izpildītājas Kristīnes Priednieces akts Nr. 13/070/2017-AKT, kurā ir konstatēts, ka tēvam netiek nodrošināta saskarsme ar dēlu.

[12.1.5] Lietas materiālos atrodas rakstveida pierādījumi, kurus nav apstrīdējusi atbildētāja vai iesniegusi citus pierādījumus, ar kuriem apstiprinās, ka prasītājam liegta saskarsme 2017. gada 28. oktobrī un 2017. gada 11. novembrī, turklāt 2017. gada 14. oktobrī, kad prasītājs ieradies īstenot saskarsmi, viņam ar gāzes ieroci uzbruka /pers. B/ vīrs /pers. C/.

Ar tiesu izpildītāja sastādītajiem aktiem Nr. 00121/083/2017-AKT un Nr. 00137/083/2017-AKT ir pierādīts, ka atbildētāja 2017. gada 28. oktobrī un 2017. gada 11. novembrī nav nodrošinājusi bērna atrašanos ar Rēzeknes tiesas 2017. gada 3. oktobra spriedumu noteiktajā vietā /adrese/, un nav ziņojusi tiesu izpildītājam par apstākļiem, kas nepieļautu tēva tikšanos ar bērnu (lietas 1.sējuma 70.-71., 80.-84. lapa).

Prasītājs ir pierādījis savus paskaidrojumus par 2017. gada 14. oktobra notikumiem /adrese/, kad atbildētājs vairākas reizes izšāva uz viņu un vēlāk sita pa galvu ar pistoli.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka ar minēto ir pierādīts, ka atbildētājas rīcība minētajos datumos nav bijusi tiesiska un ilgstoša liegšana prasītājam izmantot saskarsmi ar dēlu, ir radījusi morālas ciešanas.

[12.1.6] Atbildētāja jau 2017. gada 4. oktobrī iesniedza Rīgas rajona tiesā pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, kurš tika noraidīts ar Rīgas rajona tiesas 2017. gada 7. novembra lēmumu Nr. ECLI:LV:RIRT:2017:1107.0.2.L.

[12.2] Ar minēto apstiprinās, ka atbildētājas rīcība, liegt saskarsmi prasītājam, nebija ar gadījuma raksturu, bet bija mērķtiecīga, tajā skaitā nelabticīgi izmantojot tiesības iesniegt pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, lai panāktu, ka var nepildīt tiesas 2017. gada 3. oktobra spriedumu lietā Nr. C26265816.

Vērtējot lietā iesniegtos pierādījumus pēc faktiskajiem apstākļiem, ņemot vērā laika posmu, kad tēvam liegta satikšanās ar bērnu ilgāk par gadu, un bērna vecumu (dzimis /dzimšanas datums/), Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka šis laiks bija pietiekami ilgs, kā rezultātā varētu notikt atsvešināšanās starp tēvu un dēlu un tas radījis morālas ciešanas prasītājam.

Atzīstot, ka prasītājam tika liegta tikšanās iespēja ar divgadīgu bērnu bez objektīva pamatojuma no 2016. gada 29. oktobra līdz 2017. gada 11. novembrim, šāds saskarsmes trūkums var pat neatgriezeniski ietekmēt tēva un dēla attiecības, un tāpēc aizskārums vērtējams kā būtisks, jo tas tēvam rada garīgas ciešanas un atsvešināšanos no dēla, tāpat tas ir netaisnīgi pret prasītāju, kurš gadiem cīnās par iespēju netraucēti satikt savu dēlu, un šajā laikā vairākkārt ir piedzīvojis fiziskus uzbrukumus.

Tiesā netika iegūti tādi pierādījumi atbildētājas apgalvojumiem, ka saskarsme faktiski netiek liegta, bet tikai mainīti tikšanās laiki, bērna slimības dēļ, vecāka, ar kuru tikšanās jānodrošina, vardarbīgu rīcību. Lietā ir iesniegti vienīgi 2018. gada 30. jūlija atbildētāju paskaidrojumi par apelācijas sūdzību, kuros vispārīgi ir norādīts, ka apelācijas sūdzība ir noraidāma.

[12.3] Civillietu tiesas kolēģija atzīst par pamatotu prasītāja pārstāvja atsauci uz prasības un iebildumu pierādījumu vērtēšanu.

Civilprocesa likuma 96. panta piektā daļa paredz, ka pusei nav jāpierāda fakti, kurus šajā likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi otra puse. Faktiski atbildētāji lietā nav apstrīdējuši nevienu prasītāja apgalvoto faktu, un nav norādījuši nevienu konkrētu iebildumu pret prasītāja apgalvotajiem faktiem, tāpēc Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājs savu prasību ir pierādījis, atbildētāja esošos faktus neapstrīd.

[12.4] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka atbildētāja ar savu rīcību pierādījusi, ka tā neciena prasītāja tiesības satikt savu dēlu, to pierāda Rēzeknes tiesas tiesneses 2018. gada 9. janvāra lēmums lietā Nr.3-12/004/14 uzlikt /pers. B/ naudas sodu par tiesas nolēmuma lietā Nr. C26265816 neizpildi.

[13] Civillikuma 1635. panta pirmā daļa paredz, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Savukārt Civillikuma 1635. panta trešā daļa noteic, ka, ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

Tas nozīmē, ka, lai atbilstoši Civillikuma 1635. panta hipotēzei konstatētu prasītājam nodarīto morālo kaitējumu, ir jākonstatē ne tikai atbildētājas prettiesiska rīcība prasībā norādītajos datumos, bet arī šīs rīcības cēloniskā saistība ar prasītājam nodarīto kaitējumu, kā arī prasītājam jāpierāda pats kaitējuma fakts.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2014. gada Tiesu prakses apkopojumā "Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" norādīts, ka atlīdzības apmērs par morālo kaitējumu nosakāms katrā konkrētā gadījumā pēc tiesas ieskata, vadoties pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem. Jāņem vērā, ka vienotas likmes atlīdzības apmēra noteikšanai par morālo kaitējumu nepastāv. To nosaka, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu, raksturu, tā nodarīšanas apstākļus un sekas, kā arī citus būtiskus apstākļus. Piespriežamajai summai jeb atlīdzinājumam jāpilda taisnīguma, prevencijas un samierināšanas funkcija. Tam ne tikai jāsniedz mierinājums personai, kuras tiesības tikušas aizskartas, bet arī jāattur vainojamā persona no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē. Tādējādi atlīdzinājumam jābūt samērīgam.

Salīdzināmos apstākļos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam. Kā kritēriji atlīdzības apmēra noteikšanai ir vērā ņemami tiesas spriedumi citās lietās, kas veido vienveidīgu tiesu praksi (*Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2014. gada Tiesu prakses apkopojumā "Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" kopsavilkuma 6., 7.punktu*).

[13.1] Kad lieta jāspriež pēc tiesas ieskata, tiesai atbilstoši Civilprocesa likuma 5. panta sestās daļas noteikumiem kā palīgavots atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanai ņemama vērā tiesu prakse. Ar katru tiesas izšķirto dzīves gadījumu pieaug salīdzināšanas iespēja, tāpēc no juridiskās metodes viedokļa salīdzināšana palīdz nonākt līdz taisnīgam risinājumam konkrētā lietā.

[13.1.1] Nosakot atlīdzību pēc tiesas ieskata (Civillikuma 5. pants), morālā kaitējuma atlīdzības noteikšanā jāņem vērā tādi kritēriji kā, piemēram, aizskarto tiesību un interešu nozīmīgums, kaitējuma raksturs un smagums (tostarp tā ilgums), kaitējuma nodarīšanas apstākļi, pārkāpēja attieksme, cietušā rīcība savu tiesību aizsardzībai, kaitējuma sekas (sk., piemēram, *Senāta Civillietu departamenta 2015. gada 28. oktobra spriedumu lietā Nr.SKC–151/2015 (Nr.C29719410), 2016. gada 30. decembra spriedumu lietā Nr.SKC-2064/2016 (Nr.C33411914); 2018. gada 20. aprīļa spriedumu lietā SKC–41/2018 (C33288714) ECLI:LV:AT:2018:0420.C33288714.1.S*).

Izskatāmajā lietā ir aizskartas prasītāja tiesības satikties ar savu dēlu. Atbildētājas darbības bija ilgstošas un aizskarošas, izmantojot personisku nepatiku un daļēju vardarbību no viņas jaunās ģimenes locekļa puses pret prasītāju, visas šīs darbības un bezdarbības laikā prasītājam radīja būtisku morālo kaitējumu.

[13.1.2] Ņemot vērā to, ka vēl nav izveidojusies stabila prakse lietās, kas saistītas ar morālā kaitējuma pieprasīšanu no vecāka par saskarsmes tiesības liegšanu, kas tikusi noteikta ar tiesas nolēmumu, tad Civillietu tiesas kolēģija salīdzina tiesu praksi un kompensācijas apmēru tādās lietās, kurās tiesa ir konstatējusi tiesību uz privāto dzīvi pārkāpumu.

Rīgas apgabaltiesas 2018. gada 18. aprīļa spriedumā lietā Nr. CA-0044-18/28 (ECLI:LV:RAT:2018:0418. C33275115.2.S) par kompensācijas piedziņu par nodarīto morālo kaitējumu un emocionālajām ciešanām prasītājai un viņas nepilngadīgajam dēlam tika noteikta atlīdzība 500 *euro* katram par tiesību uz privāto dzīvokli (mājokļa neaizskaramība saistībā ar naktsmiera traucēšanu) pārkāpšanu. Lietā bija piemērota pagaidu aizsardzība pret vardarbību. Spriedums stājies spēkā.

Zemgales apgabaltiesas 2016. gada 7. decembra spriedumā lietā Nr.C31456114, kas stājies spēkā, konstatējot cilvēka pamattiesību – tiesības uz īpašumu un personas mājokļa neaizskaramības pārkāpumu, proti, īrniekam bez brīdināšanas un klātbūtnes, uzlaužot dzīvokļa durvis, demontēts gāzes skaitītājs un uzstādīta durvīs jauna slēdzene, vēlāk atslēgta elektrība, dzīvošanu dzīvoklī padarot par neiespējamu, morālā kaitējuma atlīdzība noteikta 1000 *euro*.

Senāta 2014. gada 30. decembra spriedumā lietā Nr. PAC-0240-14 morālā kaitējuma atlīdzība noteikta 1000 *euro*, apstākļos, kad īrnieka prombūtnes laikā tiesu izpildītājs izvedis īrnieka mantas, liedzis īrniekam iekļūt savā vienīgajā un likumiskajā dzīvesvietā un faktiski izlicis īrnieku uz ielas bez tiesas sprieduma. Spriedums stājies spēkā.

Lai arī norādītie tiesu prakses piemēri nav tieši piemērojami izskatāmajā lietā, taču tie ir attiecināmi uz privātās dzīves aizsardzību un atspoguļo tiesu prakses tendenci šāda rakstura jautājumā par aizskarto nemantisko labumu un atlīdzinājuma apmēru, līdz 1000 *euro*.

[13.2] Tādējādi morālā kaitējuma atlīdzības summa, ņemot vērā prasītājam nodarīto kaitējumu, šajā gadījumā ir nosakāma 200 *euro*, kas Civillietu tiesas kolēģija ieskatā ir taisnīgs, samērīgs apmērs un spēs nodrošināt taisnīguma, prevencijas un samierināšanas funkciju, kā arī, iespējams, nākotnē atturēs atbildētāju no atkārtotu prettiesisku darbību veikšanas.

Ņemot vērā tiesību aizskāruma smagumu, kā rezultātā prasītājam radušās morālās ciešanas, un lietā esošos pierādījumus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst par pamatotu prasītāja pilnvarotā pārstāvja argumentus par to, ka tieši prasība šajā lietā, prasot kompensēt viņam nodarītas ciešanas, ir nozīmīga tajā, ka atbildētāja /pers. B/ pēc tam varētu pildīt tiesas spriedumu par saskarsmes tiesībām.

Veidojot tiesu praksi, ka tēviem ir tiesības uz kompensāciju par morālām ciešanām, kuras rada liegums satikt savu bērnu, varētu panākt to, ka personas atbildīgi izturas pret tiesas uzlikto pienākumu pildīšanu.

Augstākā tiesa savā judikatūrā ir atzinusi, ka atlīdzinājumam ir arī ģenerālās prevencijas mērķis. Apzinoties, ka noteiktā veidā nodarot otram ciešanas, tās būs jāatlīdzina, persona var atteikties no sava prettiesiskā nodoma. Šobrīd Latvijā pastāv iespējams novērot situāciju, ka tēvu tiesības satikt savu bērnu, ja māte to liedz, ir iluzoras, un pastāv tikai formāli nostiprinātas likumā. Līdz ar to tiesu praksei šajā lietā būtu liela nozīme ģimenes tiesību, konkrēti saskarsmes, īstenošanas nodrošināšanā Latvijā.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41. panta pirmo daļu no atbildētājas prasītāja piedzenami samaksātie tiesas izdevumi proporcionāli apmierinātajai prasījuma daļai.

Iesniedzot prasību, prasītājs samaksājis valsts nodevu 75 *euro* par prasību daļā pret /pers. B/ (*lietas 1. sējuma 57. lapa*). Iesniedzot apelācijas sūdzību, prasītājs samaksājis valsts nodevu 75 *euro* (*lietas 1. sējuma 124. lapa*), kopā 150 *euro*.

Izskatāmajā prasības daļā par morālā kaitējuma piedziņu, prasība apmierināta daļēji, par 200 *euro*, tas ir, prasības apmierinātā daļa ir 40 % (200 *euro* (prasības apmierinātā summa) * 100 / 500 *euro* (prasības summa), tāpēc no atbildētājas prasītāja labā piedzenama valsts nodeva 60 *euro* (150 *euro* (samaksātā valsts nodeva par konkrēto prasījumu) * 40% (apmierinātā daļa)).

Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas dokumentu un pavēstu izsniegšanu ir 10,60 *euro* (13,76 *euro* (*pavēstu uzziņa un lietas 1. lapa*) – 3,16 *euro* (kas piedzīti no /pers. C/ ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019. gada 25. marta spriedumu), piedzenami saskaņā ar Civilprocesa likuma 42. pantu no atbildētājas proporcionāli apmierinātajai daļai, bet no prasītāja proporcionāli noraidītajai daļai, jo apelācijas instances tiesā atkārtoti izskatāmajā daļā prasītājs nav atbrīvots no tiesas izdevumiem. No atbildētājas valsts ienākumos piedzenami 4,24 *euro* (10,60 *euro* (nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi) * 40% (apmierinātā daļa), savukārt no prasītāja valsts ienākumos piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 6,36 *euro* (10,60 *euro* (nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi) * 60% (noraidītā daļa).

[15] Civilprocesa likuma 204.[1] pants noteic, ka, taisot spriedumu par naudas summas piedziņu, par personu un mantas izlikšanu no telpām un par tiesāšanās izdevumu piedziņu, tiesa nosaka termiņu sprieduma labprātīgai izpildei.

[16] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa nav devusi pareizu juridisku novērtējumu iesniegtajiem pierādījumiem, tāpēc prasību nepamatoti noraidījusi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 204.[1], 432., 433., 434.panta, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

/pers. A/ prasību pret /pers. B/ par morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu apmierināt daļēji.

Piedzīt no /pers. B/, /personas kods/, par labu /pers. A/, /personas kods/, atlīdzību par morālo kaitējumu 200 *euro* un valsts nodevu 60 *euro*, kopā 260 *euro* (divi simti sešdesmit *euro*).

Noteikt /pers. A/, /personas kods/, no /pers. B/, /personas kods/, tiesības saņemt 6% (sešus procentus) gadā no piespriestā nesamaksātā pamatparāda 200 *euro* līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai).

Noraidīt prasību daļā pret /pers. B/ par morālā kaitējuma 300 *euro* piedziņu.

Piedzīt no /pers. B/, /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,24 *euro* (četri *euro* un 24 ceni).

Piedzīt no /pers. A/, /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 6,36 *euro* (seši *euro* un 36 ceni).

Ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumi iemaksājami kontā Nr.LV51TREL2190458019000, saņēmējs: Tiesu administrācija, reģistrācijas Nr.90001672316, saņēmēja banka: Valsts kase, kods TRELLV22, iemaksas mērķis: ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ar ekonomiskās klasifikācijas kodu – 21499 un lietas numurs, vārds, uzvārds un personas kods.

Noteikt, ka dokuments, kas apstiprina tiesas izdevumu samaksu valsts labā, iesniedzams Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā.

Noteikt, ka spriedums labprātīgi izpildāms 10 (desmit) dienu laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Senāta Civillietu departamentā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesā un iemaksājot drošības naudu 300 *euro* Latvijas Republikas Augstākās tiesas, reģistrācijas Nr.90000068892, Valsts kases kontā Nr.LV83 TREL 8280 0100 0000 0.

Tiesnese	L.Gavare
Tiesnese	O.Blūmfelde
Tiesnese	A.Veita